

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hüseyin KARA*

ÖZET

Kosova, Türkiye'nin tarihi, kültürel ve ekonomik ilişkileri bulunan bir Balkan ülkesidir. Sırplarla yaşadığı iç savaştan sonra 1999 yılında NATO'nun müdahalesi sonucu, Kosova'da Birleşmiş Milletler Geçici Yönetimi (UNMIK) kurulmuştur. Kosova, Şubat 2008 yılında Sırbistan'dan, Kosova Cumhuriyeti olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. UNMIK Yönetimi, Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesinden sonra kısmen Avrupa Birliği'ne (AB) devredilmiştir. Kosova Meclisi'nde yerel yönetimlerin yasal zemini oluşturulurken, AB ve Avrupa Konseyi'nin yerel yönetimlerle ilgili düzenlemeleri temel alınmıştır. Kosova, 2015 yılında AB ile Katılım ve Ortaklık Anlaşması'nı imzalamıştır. Halkın yönetime katılımının ve demokrasinin kurulması yolundaki en önemli araçlarından birisi olan yerel yönetimler, Kosova'da ekonomik kaynakların yetersizliği, yönetim tecrübesinin yokluğu, denetim eksikliği, yolsuzlukların yüksekliği gibi sorunlarla karşı karşıyadır.

Bu çalışmanın amacı; Kosova Cumhuriyeti'nde, yerel yönetimlerin günümüzdeki yönetsel ve mali yapılarının, denetimlerinin ve halkın yerel yönetimlerde yönetime katılımının incelenmesi ile karşılaşılan sorunlar için önerilerde bulunmaktır. Bu çalışmada Betimsel Araştırma Yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Balkanlar, Kosova Cumhuriyeti, Yerel Yönetimler.

A STUDY ON LOCAL GOVERNMENTS OF KOSOVO

ABSTRACT

Kosovo is a Balkan country which Turkey has historic, cultural and economic relations. United Nations Interim Administration (UNMIK) was established in Kosovo in 1999 after the domestic war with Serbs. Kosovo declared independence from Serbia in February 2008 as Republic of Kosovo. UNMIK administration was partly handed over to European Union (EU) after the declaration of independence in 2008. While the laws have been approving regarding the local

* Dr., 3. Sın. Emn. Müd., Arnavutköy Polis Meslek Eğitimi Merkezi Müdürlüğü, İstanbul, E-mektup: hgokara@hotmail.com.

HÜSEYİN KARA

governments by the Parliament of Kosovo, the international charters that were approved by EU and European Council were accepted as basic regulations. Kosovo has signed the Stabilisation and Association Agreement with EU in 2015. Local governments which are also crucial instruments of societies' for integrating to administration and establishing democracy are facing problems in Kosovo such as inadequate economic sources, lack of experience in administration, inadequency in auditing and high rate of corruption.

The aim of this study is to review the recent local administration and economic structures, auditing methods and public participation in local government administration in Kosovo and to give recommendations for the problems encountered. Descriptive Research Method was used in this study.

Keywords: Balkans, Republic of Kosovo, Local Governments.

Giriş

Yerel yönetimler, halka en yakın olan, topluma doğrudan hizmet edilen ve toplumun doğrudan yararlanarak katılımını sağladığı kurumlardır. Gelişmiş ülkelerde yerel yönetimler, demokrasinin beşiği olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla yerel yönetimler toplumların temel seviyede öncelikli katılım yaptıkları yönetsel oluşumlardır. Çağımızda devletin yaptığı birçok hizmeti bünyesinde toplayarak daha karmaşık bir hale gelen yerel yönetimler, yapısallıkları ve işleyişleri açısından bakıldığında buldukları ülkelerin yönetsel yapılarının bir devamı olarak görülmekte, diğer bir ifade ile o ülkelerde bulunan yönetim sistemlerinin birer alt sistemi olarak faaliyet göstermektedir. Dünya, son dönemde çeşitli nedenlerle anlaşmazlıklar çıkan büyük devletlerin çöküşlerine ve bölünmelerine şahit olmaktadır. Bu bölünmeler, farklı veya benzer kültürlere sahip yeni ülkelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yeni kurulan bu ülkelerin hem uluslararası kamuoyu, hem de kendi toplumlarından gelen baskılar nedeniyle özellikle yerel yönetimlerini oluşturmada, gelişme kaydetmeye çalıştığı gözlemlenmektedir. Köklü bir geçmişe sahip ülkelerde yönetsel kültür ve mekanizmalar tam olarak oturtulmuşken, yukarıda belirtildiği üzere daha karmaşık hale gelen yerel yönetimlerin oluşturulması, sözü edilen ülkelerde daha yavaş olmakta, bunu yaparken de demokrasiyi içselleştirmiş, gelişmiş toplumlardan ve uluslararası kuruluşlardan etkilenmekte veya bir parçası olmak istediği bu kuruluşların yapısal düzenlemelerini kabul ederek uygulamaya koymaya çalışmaktadırlar. Kosova örneğinde bu durum, tam üyesi olmaya çalıştığı AB

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

düzenlemelerinin, ulusal düzenlemeleri etkilemesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışma, Eski Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti'nin dağılması ile ortaya çıkan Kosova Cumhuriyeti'nin yerel yönetim yapısını incelemekle sınırlı tutulmuştur. Çalışmada, Kosova'nın kısa tarihi ve yönetim yapısına değinilmiş ve yerel yönetim yapısı incelenmiştir. Kosova'da yerel yönetimler belediyeler olarak, tek basamaklı bir yapıdadır. Yerel yönetimlerin mali yapıları, denetimleri, halkın yerel yönetimlerde karar alma süreçlerine katılımı irdelendikten sonra Kosova'nın AB'ye katılım süreci değerlendirilmiştir. Araştırmada; Kosova Cumhuriyeti yerel yönetim yapısı konusunda var olan bilgilerin bir araya getirilmesi, anlaşılır biçimde düzenlenmesi ve sunulması ile neden-sonuç ilişkileri içerisinde incelenmesi amacıyla 'Betimsel Araştırma Yöntemi' kullanılmıştır.

Tarihsel bağlarımızın bulunduğu Kosova ile ülkemiz arasındaki siyasi, ekonomik ve toplumsal ilişkiler her geçen gün daha çok artmaktadır. Bu çalışmanın; Balkanlar, Kosova, yerel yönetimler ile AB'ye katılım sürecindeki ülkeler konularında çalışma yapacaklara katkı sunacağı düşünülmektedir.

1. Kosova Cumhuriyeti'ne Kısa Bir Bakış

Kosova, 1389-1912 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu egemenliği altında kalmıştır. 1912'den sonra Sırp-Hırvat-Sloven Krallığının egemenliğine giren Kosova, 1944'den sonra eski Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti'nin iki özerk bölgesinden birisi olmuştur. 1980 yılında Tito'nun ölümünden sonra yükselişe geçen Sırp milliyetçiliği karşısında, Arnavutlar üzerindeki baskılar artmıştır.¹ Kosova'da ilk karışıklıklar 1980'li yıllarda başlamıştır. Bunların ilki 11 Mart 1981 yılında Priştina Üniversitesi'ndeki öğrenci protestosu olmuştur. Protesto ve kargaşalıklar artarak 1990 yılına kadar devam etmiştir.² Kosova'da 2 Temmuz 1990 tarihinde Cumhuriyet ilan edilmiş, 7 Eylül 1990 günü ise Kosova Anayasası kabul edilmiştir. 1991 yılında yapılan referandumda halkın % 90,8'i bağımsızlık yönünde oy kullanmıştır. Bununla birlikte Kosova'nın bağımsızlığını yalnızca Arnavutluk tanımış, Bosna, Hırvatistan

¹ Nedim Emin, *Kosova Siyaseti Anlama Kılavuzu*, SETA Yayınları, İstanbul 2014, s. 5.

² R. J. Crampton, *İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Balkanlar*, Çev. Emel KURT, İstanbul Yayınodası Yayınları, İstanbul 2007, s. 262.

HÜSEYİN KARA

ile Slovenya ise desteklemiştir. Kosova'nın ilk Cumhurbaşkanı seçilen İbrahim Rugova ve partisi Kosova Demokratik Birliği (LDK), Belgrad yönetimine karşı barışçıl bir direniş yolu izlemiştir. Bu politika Kosova'nın, Bosna gibi savaşa girmesini önlemiştir.³ Kosova'daki durgunluğun bozulması, Kosova'nın Yugoslavya'nın bir parçası olduğunu onaylayan Dayton Barış Anlaşması ile birlikte olmuştur. İlk karışıklıklar yine Priştina Üniversitesi'nde başlamış,⁴ 1996 yılı bahar ayında da Kosova Kurtuluş Ordusu (UÇK) tarafından Sırp güçlerine karşı saldırılara girişilmiştir. 1997 yılındaki Arnavutluk'ta yaşanan kargaşa sırasında ele geçirilen silahlar da UÇK'ya aktarılmıştır. Sırp güçlerinin de karşılık vermesiyle Kosova'da yerel halk, Arnavutluk ve çevre ülkelere göç etmeye başlamıştır. 1999 yılında NATO'nun müdahalesi sonucu Kosova'da Birleşmiş Milletler Geçici Yönetimi (UNMIK)⁵ kurulmuş, yönetim Birleşmiş Milletler (BM) ve Kosova Görev Gücü (KFOR) tarafından sağlanmaya başlamıştır. Kosova'nın nihai statüsü ile ilgili olarak yapılan çalışmalar sonucu, BM Kosova Özel Temsilcisi Martti Ahtisari tarafından hazırlanan plan 2 Şubat 2007 tarihinde ilgili taraflara sunulmuştur. Bu plan çerçevesinde Kosova Anayasası biçimlenmiştir. Plana göre; Sırbistan'ın Kosova'yı sınırları içerisinde tutma hakkı reddedilmiş, bağımsızlık sözünden hiç bahsedilmeyerek, bir devletin sahip olduğu bütün hakların tanınması biçiminde ifade edilmiş, her iki tarafın da istekleri karşılanmaya çalışılmış, son söz BM emrinde görev yapan KFOR, AGİT ve NATO'ya bırakılmıştır.⁶

17 Şubat 2008 tarihinde bağımsızlığını ilan eden Kosova'yı Aralık 2016 tarihine kadar ABD ve Türkiye de dâhil olmak üzere, Birleşmiş Milletler üyesi olan 193 ülkeden 109'u, 28 AB üyesi ülkeden ise 23'ü tanımıştır⁷. Nüfusu 2016 yılı verileriyle 1.883.000'dir, nüfusunun % 92,9'u

³ Bahtiyar Sipahioğlu, *Dünden Bugüne Balkanlar*, Akademi Matbaacılık, İstanbul 2010, s. 185.

⁴ R. J. Crampton, *a.g.e.*, s. 263.

⁵ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 10.06.1999 tarihli oturumunda kabul edilen, 1244 sayılı düzenlemesi ile Kosova'da, seçimleri de kapsayacak biçimde, siyasi, özerk, demokratik yönetsel kurumların oluşturulması için, Kosova yönetsel kurumlarının yetkilerinin uluslararası sivil yönetime aktarılması kabul edilmiştir. Security Council Resolutions, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/172/89/PDF/N9917289.pdf?OpenElement>, (17.08.2016).

⁶ Bahtiyar Sipahioğlu, *a.g.e.*, s. 180-190.

⁷ *The World Bank Group in Kosovo, Country Snapshot*, The World Bank Country Office in Kosovo, Prishtina 2015, s. 2; Countries That Have Recognised Kosovo As An Independent State, <http://www.beinkosovo.com/en/countries-that-have-recognized-kosovo-as-an-independent-state>, (14.12.2016).

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Arnavut, % 1,6'sı Boşnak, % 1,5'i Sırp, % 1,1'i Türk, % 0,9'u Aşkali, % 0,7'si Mısırlı ve % 0,6'sı Goranilerden oluşmaktadır.⁸ Kosova 2016 yılı verileriyle kişi başına düşen yıllık 3.561 \$ gelir ile Avrupa'nın en yoksul ülkesidir.⁹ İşsizlik oranı %34'tür, genç nüfus arasındaki işsizlik oranı ise % 60'lara ulaşmıştır. Kosova ekonomisi, % 64,5 hizmetler, % 12,9 tarım ve % 22,6 sanayi sektörlerine dayanmaktadır.¹⁰ Sanayi sektörü, 1999 yılı öncesi değerlerinden daha geri plana düşmüştür. Yer altı kaynaklarının işletilmesi modernize edilememiştir ve enerji sektöründeki sorunlar sanayinin gelişmesini engellemektedir.¹¹

Kosova Cumhuriyeti Meclisi'nin yapısı, 2008 yılında kabul edilen Kosova Anayasası'nın 63 ile 82. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Buna göre;

“Kosova Cumhuriyeti Meclisi, doğrudan halk tarafından seçilmiş ve Kosova Cumhuriyeti'nin yasa koyucu kurumudur. Meclisin, açık liste usulüyle gizli oylamayla 4 yıllık süre için seçilmiş 120 üyesi vardır. Meclis sandalyeleri, tüm parti, koalisyon, yurttaş hareketi ve bağımsız adaylar arasında, meclis seçimlerinde kazandıkları geçerli oy sayısına göre paylaşılır. Bu paylaşım çerçevesinde 120 sandalyeden, 20 tanesi Kosova'da çoğunluk olmayan toplulukları temsil için, şu şekilde güvenceye bağlanmıştır: Sırp topluluğunu temsil ettiklerini beyan eden parti, koalisyon, yurttaş hareketi ve bağımsız adayların, Meclis seçimlerinde kazandıkları sandalye sayısı 10'dan az ise, mecliste en az 10 sandalyeye sahip olmaları güvenceye bağlanmıştır. Meclis seçimlerinde diğer toplulukları temsil ettiklerini beyan eden parti, koalisyon, yurttaş hareket ve bağımsız adayların, aşağıda belirtilen en az sandalye sayılarına sahip olmaları güvenceye bağlanmıştır. Her topluluk için güvenceye bağlanan sayıdan az sandalye kazanılmışsa, Roman topluluğu bir (1) sandalye; Aşkali topluluğu 1 sandalye; Mısırlı topluluğu 1 sandalye ve Rom, Aşkali ile Mısırlı topluluklarından en çok oyu alana artı 1 sandalye; Boşnak

⁸ World Factbook, Kosovo, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>, (18.12.2016).

⁹ The World Bank, Data, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>, (18/12/2016).

¹⁰ CIA World Factbook, Kosovo, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html>, (18.12.2016).

¹¹ Serdar Ortaç, *Kosova Ülke Raporu*, T.C. Başbakanlık İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi Yayını, 2010, s. 5.

HÜSEYİN KARA

topluluğu 3 sandalye; Türk topluluğu 2 sandalye ve Gorali topluluğu 1 sandalye” ile güvenceye bağlanmıştır.¹²

Anayasada yapılan düzenlemeyle, bütün etnik kesim ve toplulukların Mecliste temsil edilmesi olanağı sağlanmıştır.

Kosova Cumhurbaşkanı, “gizli oylamayla Meclis tarafından 5 yıllık bir süre için seçilir. Cumhurbaşkanı seçimi, Meclis üye tam sayısının üçte ikisinin (2/3) oyuyla yapılır. Eğer ilk iki seçim turunda adaylardan hiçbiri üçte ikilik (2/3) oy çoğunluğunu sağlayamazsa, ikinci turda en yüksek oyu alan iki adayın yarıştığı üçüncü tur yapılır ve mevcut ve oy kullanabilen üye oylarının çoğunu alan aday, Kosova Cumhurbaşkanı seçilir. Eğer üçüncü turun sonunda adaylardan hiçbiri Kosova Cumhurbaşkanlığına seçilemezse, meclis feshedilir ve kırk beş gün içerisinde yapılması gereken erken seçimler ilan edilir”.¹³

2. Kosova Cumhuriyeti’nde Yerel Yönetimler: Belediyeler

Kosova Cumhuriyeti’nde, anayasal yönetim ilkeleri ile Avrupa Yerel Yönetimler Kentsel Şartı ve yasal düzenlemeler çerçevesinde şekillenen yerel yönetim hakkının hayata geçirilmesi ve geliştirilmesinden, Yerel Yönetimler Bakanlığı sorumludur. Bakanlık, ulusal ve AB yasal düzenlemeleri çerçevesinde yerel yönetimlerin verimliliğini artırıcı politikaları geliştirir, yerel yönetimlerin organlarının çalışmalarını denetler, yerel yönetim reformunun uygulanmasında eşgüdüm sağlar, yerel yönetim organlarının kapasite geliştirme programlarını hazırlar, yerel yönetimlerin bütçeden yeterli kaynakları kullanabilmesi için Maliye Bakanlığı ile eşgüdümü sağlar.¹⁴

Kosova Cumhuriyeti Anayasasına göre, yerel özyönetim temel bölgesel birimleri belediyelerdir. Belediyeler, ileri derecede yerel özyönetim hakkına sahiptirler ve belediye organlarının karar alma süreçlerine tüm yurttaşların etkin katılımını özendirir ve sağlarlar. Belediyelerin kurulması, sınırları, yetkileri, örgütlenme şekli ve işleyişleri yasayla düzenlenir.¹⁵ 2008

¹² Kosova Cumhuriyeti Anayasası, md. 63-66.

¹³ Kosova Cumhuriyeti Anayasası, md. 86-87.

¹⁴ Ministry of Local Government Administration Kosovo, <https://mapl.rks-gov.net/Main-menu/Ministria/Organogrami.aspx>, (12.05.2016).

¹⁵ Kosova Cumhuriyeti Anayasası md.12 ve 124/1-2.

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

tarihli Yerel Yönetimler Yasasına göre de belediyeler, merkezi yönetim tarafından yerine getirilmeyen yetkileri kullanmak üzere, yasa ile belirlenen belirli bölgelerde yaşayan yurttaşlar tarafından oluşturulan temel yerel yönetim birimleridir.¹⁶ Yerel Yönetimler Yasası; yerel demokrasi (belediye organlarının seçimi), yerel birimlerin gücü (yerel otonomi), yerel yönetim sisteminin organizasyonu ve işlevleri ile yerel yönetim birimlerinin denetimini düzenlemiştir.¹⁷

Kosova'da yerel yönetimlerin yapılandırılmasında çeşitli aşamalardan geçilmiştir. Eski Yugoslavya dönemindeki yasalar ile UNMIK döneminde, uluslararası kuruluşların etkisiyle çıkartılan düzenlemeler bunlar arasındadır. Savaş döneminden sonra, uluslararası kuruluşların da büyük yardımıyla, yasal düzenlemelerin temelini, uluslararası ölçütler oluşturmuştur.¹⁸ Bu bağlamda belediyelerin anayasa ve yasalarda düzenlenen faaliyetleri, Avrupa Yerel Yönetimler Kentsel Şartı çerçevesinde şekillenmiştir.¹⁹ Avrupa Konseyi Avrupa Yerel Yönetimler Konferansı'nda Mart 1992'de kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı, kent sakinlerine bazı haklar sağlamıştır. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar başlıca; güvenlik, kirletilmemiş, sağlıklı bir çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlence, kültürlerarası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, işlevlerin uyumu, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, erişilebilir mal ve hizmetler, doğal zenginlik ve kaynakların korunması, kişisel bütünlüğün sağlanması, belediyeler arası işbirliğinin sürdürülmesi, finansal yapı ve mekanizmaların sağlanması, yerel yönetimlerin sunulmasında eşitliğin yerine getirilmesi başlıkları altında toplanan, yerel demokrasiyi ve yerel yönetimi hayata geçirme yolundaki hakları kapsamaktadır.²⁰ Bu bağlamda Kosova'da yerel

¹⁶ Law on Local Self Government, md.4/1, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/200803-L040_en.pdf, (03.02.2016).

¹⁷ Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosova, 2013, s. 13.

<https://mapl.rks-gov.net/getattachment/f45c3f27-2694-4d30-9de7-27b346c4afd6/Analysis---Organization-and-functioning-of-local-s.aspx>, (05.05.2016).

¹⁸ Reshat Nurboja, "Local Government, Decentralization and the Public Administration in Kosovo-Challenges", *The 2015 WEI International Academic Conference Proceedings*, Prague, Czech Republic 2015, s. 97.

¹⁹ Ramiz Fazliu, "From the Power of Local Authorities to Local Self- Government in Kosovo", *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, Vol. 4, N. 1, S. 2, MCSER Publishing, Rome-Italy, April 2015, s.148; Reshat Nurboja, *a.g.m.*, s. 96.

²⁰ Yusuf Karakılıçık, *Yeni Yerel ve Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler, Yeni Yerinden Yönetim Uygulamaları-Tartışmalar-Yaklaşımlar*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015, s. 50-51.

HÜSEYİN KARA

yönetim birimi olan belediyelerin, belirtilen yasa ve Avrupa Yerel Yönetimler Kentsel Şartı doğrultusunda,²¹ iyi yönetim, açıklık, kamu hizmetlerinin sunulmasında verimlilik ve etkinlik, toplumun temel gereksinimlerinin karşılanmasında tarafsızlık ilkeleri içerisinde yerel hizmetleri yerine getirmesi beklenmektedir.²²

Günümüzde Kosova'da 38 tane belediye bulunmaktadır. Bu belediyelerden 27 tanesinde Arnavut nüfus, 1 tanesinde Türk nüfus (Mamuşha Belediyesi) ve 10 tanesinde ise Sırp nüfus çoğunluktadır.²³ Nüfus büyüklüğü bakımından Priştina belediyesi en büyüktür (Toplam nüfus:198.897), en küçüğü ise Partes'dir (Toplam nüfus: 1.787). Alan bakımından ise en büyüğü Podujeva'dır (633 km²), en küçüğü ise Kuzey Mitroviça Belediyesidir (5 km²).²⁴

Kosova Cumhuriyeti'nde etnik olarak değişik topluluklar bir arada bulunduğundan Yerel Yönetimler Yasası'nda, etnik toplulukların bir arada yaşamalarının önemine özel bir yer verilmiştir. Yasaya göre belediyelerin, yurttaşlar arasında barış ve işbirliğini artırıcı, bütün toplulukların ulusal, etnik, kültürel, dini ve dilsel kimliklerini koruyucu, ifade edici yerel politika ve uygulamaları yerine getirebileceği belirtilmiştir.²⁵ Belediyelerin tüzel kişilikleri bulunmaktadır. Anayasaya göre; “yerel özyönetim, eşit, özgür ve doğrudan ve de gizli oylamayla yapılan genel seçimlerde seçilen temsil edici organlar tarafından uygulanır”.²⁶ Belediyelerin ana organları belediye başkanı ve belediye meclisidir.

Belediye Başkanı, UNMIK tarafından 2000 yılında yapılan düzenlemeyle, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından seçilmekteyken,²⁷ 2008 tarihli Yerel Yönetimler Yasasıyla, doğrudan halk

²¹ Reshat Nurboja, *a.g.m.*, s. 96.

²² Ramiz Fazliu, *a.g.m.*, s. 148.

²³ Mervete Shala ve Skender Shala, “Supervision and Control of Local Governance in the Republic of Kosovo”, *European Journal of Interdisciplinary Studies*, Jan-Apr. 2016, Vol. 4, Nr.1, s. 74.

²⁴ Local Government and Decentralisation, <https://www.rks-gov.net/en-US/Republika/Pages/QeverisjaLokaleDecentralizimi.aspx>, (03.05.2016).

²⁵ Law on Local Self Government, md.4/3.

²⁶ Kosova Cumhuriyeti Anayasası md.123/2.

²⁷ UNMIK Regulation 2000/45, <http://www.unmikonline.org/regulations/2000/reg45-00.htm>, (17.12.2016).

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

tarafından seçilmeye başlamıştır.²⁸ Başkan, belediye meclisinde alınan kararların yürütülmesinden sorumlu olup 4 yıllık bir süre için doğrudan seçimle işbaşına gelmektedir. Belediye başkan adayları, en az 3 yıl aday oldukları belediye bölgesinde oturmak zorundadır. Belediye başkanlığı seçimleri 2 tur halinde gerçekleştirilir. İlk turda seçilebilmek için geçerli oyların yarısından bir fazlasını almak gerekir. İlk turda oyların mutlak çoğunluğunu alan aday olmazsa, en yüksek iki oyu alan adaylar arasında ikinci tur seçim yapılır. Burada oyların mutlak çoğunluğunu alan aday, seçimi kazanır.²⁹ Başkan, belediye meclisinin aldığı kararların uygulanmasını ve belediyenin mali yönetimini denetler. Başkanın doğrudan seçimle işbaşına gelmesi, belediye meclisine karşı daha güçlü olmasını sağlamıştır.³⁰ Kosova Cumhuriyeti yerel yönetimlerinde, güçlü başkan-zayıf meclis sisteminin benimsendiği görülmektedir.

Belediye başkanı; belediyeyi temsil eder ve belediyeyi hem mali açıdan hem de idari açıdan yönetir, belediye meclisine ve komiteye ait olanların dışında bütün yetkileri kullanır. Belediye meclisi kararlarını uygular, başkan yardımcılarını, danışmanlarını atar veya azleder, belediyenin politikaları yönlendirir, belediye meclisine belediye düzenlemelerin yasalaşması için önerilerde bulunur, gelişim ve kalkınma planları ile yıllık bütçeyi belediye meclisine önerir, kabul edilen bütçeyi uygulamaya koyar. Belediye meclisine her 6 ayda bir ekonomik-mali durum raporunu sunar, yasal düzenlemelerin mevcut düzenlemelere aykırılığı durumunda bir defaya mahsus olmak üzere tekrar gözden geçirilmesi için belediye meclisine gönderebilir.³¹

Belediye başkanı aynı zamanda belediyelerin siyasi başkanındır. Belediye yönetimi müdürlükler biçiminde organize edilmiştir. Her müdürlük, bir müdür tarafından yönetilir. Müdürler, belediye başkanı tarafından atanır veya azledilir. Müdürler, müdürlüklerini belediye başkanının stratejik ve politik kararları ve yasal düzenlemeler doğrultusunda yönetir ve düzenli olarak belediye başkanına rapor verirler.³² Belediye müdürlerinin, herhangi bir liyakat ölçütüne bakılmaksızın yalnızca belediye

²⁸ Besnik Tahiri, *The Municipal Mayor, A Representative or A Dominant Role?* Friedrich-Ebert-Stiftung, Prishtina 2012, s. 7.

²⁹ Law on Local Elections in the Republic of Kosovo, md.9.

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_en.pdf, (03.03.2016).

³⁰ Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 7-8.

³¹ Law on Local Self Government, md.13, 58.

³² Law on Local Self Government, md.35-38.

HÜSEYİN KARA

başkanının kararıyla atanması, yerel yönetimlerde keyfiliği de gündeme getirmekte ve tartışılmaktadır.³³

Belediye Meclisi, belediyenin en yüksek karar alma organı olup, doğrudan seçimle gelen ve 4 yıllık bir süre için seçilen üyelerden oluşmaktadır. Belediye Meclisinin üye sayısı nüfusa oranla 15 ile 41 arasında değişmektedir. Başkent Priştina Belediye Meclisi'nin üye sayısı ise 51'dir. Belediye meclis üyeliğine seçilenler kendi adlarına olan veya ortaklığının buldukları ticari faaliyetlerden ayrılırlar. Belediye meclis üyelerinin seçilmesinde cinsiyet kotası uygulanmaktadır. Mecliste, azınlıkta kalan cinsiyetin oranı en az % 30 olmak zorundadır.³⁴

Belediye meclisi, belediye ile ilgili yasal düzenlemeleri onaylar, değişiklikleri kabul eder, bütçeyi ve yatırım planlarını onaylar, yıllık planı ve raporu onaylar, meclis başkanı, başkan yardımcısı ve ilgili komiteleri seçer, ücret ve cezaları belirler, belediye sembollerini kabul eder, cadde ve sokak isimlerini belirler, belediyeler arası anlaşmaları kabul eder.³⁵

Belediye Meclisine, meclis başkanı başkanlık yapar. Belediye meclisi her 6 aylık dönemde 5'er adet olmak üzere yılda toplam 10 oturum gerçekleştirir. Belediye meclisinin oturumları halka açıktır. Belediye başkanı veya meclis başkanının veya belediye meclis üyelerinin üçte birinin yazılı çağrısıyla, belediye meclisi olağanüstü olarak toplanabilir. Belediye meclisinin kararları mutlak çoğunlukla alınır. Belediye meclisinin gündemi, belediye başkanının onayı ile meclis başkanı tarafından belirlenir. Belediye meclis üyeleri, gündemi ilgilendiren ve aciliyet gerektiren bir konunun meclis gündemine alınmasını teklif edebilir. Bu yönde bir istek mutlak çoğunlukla kabul edilir veya reddedilir.³⁶ Uygulamada, belediyeler yıl

³³ Belediyelerin yetki ve sorumlulukları aynı olmasına karşılık, müdürlüklerin sayısı değişebilir. En çok müdürlük 14 ile Mitrovica ve Peja'da bulunur. Müdürlüklerin adlandırılması da belediyelerde değişiklik gösterebilir. Belediyelerde; Sağlık ve Sosyal Yardım, Eğitim ve Kültür, Gençlik ve Spor müdürlükleri aynı ad altında faaliyet göstermektedir. Ancak diğer müdürlükler her belediyede, değişik adlar altında faaliyet göstermektedir. Bu durum, uygulamada karışıklığa yol açmaktadır, Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosovo, 2013, s. 32.

³⁴ Law on Local Government Elections Kosovo, md8/4,

http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_en.pdf. (03.04.2016).

³⁵ Law on Local Self Government, md.40.

³⁶ Law on Local Self Government, md.43-47.

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

içerisinde toplam 10 oturumu gerçekleştirememektedir. Olağanüstü toplantılar genellikle bütçe görüşmeleri için yapılmaktadır.³⁷

Belediye meclisinde ve meclis alt komitelerinde kararlar oylamaya katılan üyelerin mutlak çoğunluğuyla alınır. Eşitlik durumunda, meclis veya komite başkanının oy kullandığı taraf çoğunluğu sağlar.³⁸ Yasada, belediyelerin üzerlerine aldıkları görevleri yerine getirmemesi durumunda çeşitli yaptırımlar kabul edilmiştir:

“Belediye meclisi üzerine aldığı zorunlu görevleri yapmaz ve bu durum temel insan haklarını kullanılamaz hale getirirse ilgili bakanlık, belediyeyi bu görevlerin yerine getirmesi için uyarır ve gerekli önlemleri alır. Belediye;

- Yasa ile verilen 30 günlük süre içerisinde meclis başkanını seçemezse,

- Yasal zorunluluk olan düzenlemeleri 60 günlük süre içerisinde kabul etmezse,

- Yasal süre içerisinde bütçeyi kabul etmezse,

- 6 aydan fazla bir süre içerisinde bir toplantı gerçekleştirmezse, ilgili bakanlık belediye hakkında gereken önlemlerin alınması için hükümete rapor verir. Kosova hükümeti, görevlerini yerine getirmeyen bir belediyeyi lağvedebilir. Yeni seçimler, Seçim Yasasında belirtildiği zamanda yapılır.”³⁹

Belediyeler yerel hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi, yerel kalkınmanın hızlandırılması için diğer belediyelerle, belediye birlikleri oluşturabilirler. Avrupa Yerel Yönetimler Kentsel Şartı’nda düzenlendiği ve garanti edildiği biçimde, belediyeler ulusal ve uluslararası birlikler oluşturabilir veya bu birliklere üye olabilirler.⁴⁰ Ayrıca belediyeler, kendi bölgelerinin gereksinimlerine göre çeşitli komiteler oluşturabilirler. Politikalar ve Mali Komite ile Topluluklar Komisyonu, her belediyenin oluşturmak zorunda olduğu iki komitedir. Yasa ile başka bir durum belirtilmediği sürece komiteler, Belediye Meclisinin oluşum biçimini taşırlar.⁴¹ Zorunlu komitelerin yanı sıra belediyeler kentleşme, kadastro,

³⁷ *Report on Functioning of Municipalities of the Republic of Kosovo*, Ministry of Local Government Administration, Priştina 2013, s. 10.

³⁸ Law on Local Self Government, md.48.

³⁹ Law on Local Self Government, md.50.

⁴⁰ Aynı yerde, s. 15.

⁴¹ Reshat Nurboja, *a.g.m.*, s. 97.

HÜSEYİN KARA

jeodezi, çevrenin korunması, eğitim, kültür ve gençlik ve spor gibi alanlarda da komiteler kurabilirler.⁴²

Politikalar ve Mali Komitesi'ne, Belediye Meclis Başkanı başkanlık yapar. Politikalar ve Mali Komitesi, belediyenin bütün politikalarını, mali belgelerini, planlarını, stratejik planlama belgelerini, yıllık bütçe çerçeve çalışmasını, yıllık satın alma planını, yıllık vergi düzenlemelerini, ücret ve cezaları, yıllık toplantı planını, mali yıldaki bütçe ile ilgili değişiklikleri, belediye başkanından gelen raporları gözden geçirir ve gerekli çalışmaları yapmak üzere belediye meclisine sunar.⁴³

Kosova Cumhuriyeti Anayasasında yerel özyönetimin, çoğunluk olmayan toplulukların gereksinim ve özellikli kaygılarına özel özen göstererek kamu hizmeti sunmada iyi yönetim, şeffaflık, faydalılık, etkililik esasına dayanması ilkesini benimsemiştir.⁴⁴ Anayasanın bu ilkesine bağlı olarak oluşturulan Topluluklar Komisyonu'nun üyeleri, belediye meclis üyeleri ile azınlıkların temsilcilerinden oluşmaktadır. Belediye sınırları içerisinde yaşayan azınlıklar bu komitede en az 1 temsilci ile temsil edilirler. Topluluklar Komisyonu, yürürlükteki yasa ile belirlenen azınlık hak ve isteklerine saygı gösterilmesi konusunda, belediyenin uygulamalarını gözden geçirmek ve azınlıkların kendi etnik, kültürel, dini ve dilsel kimliklerini geliştirici, koruyucu önlemlerin alınmasını belediye meclisine önermekle görevlidir.⁴⁵ Belediyelerde, en az %10 oranında nüfusa sahip olan azınlıklar için, belediye başkanı gibi 4 yıllık bir süre için belediye başkanının önerisi ve belediye meclisinin mutlak çoğunluğunun oylarıyla seçilen bir azınlıklardan sorumlu belediye başkan yardımcısı atanabilir.⁴⁶

Belediyelerin asıl görevleri, merkezi hükümet tarafından devredilen görevleri ve genişletilmiş görevleri olmak üzere üç tür görevleri bulunmaktadır:

a- Birincil Görevleri: Yerel ekonominin güçlendirilmesi, kırsal ve kentsel planlama, imar izni ve denetimi, çevrenin korunması, su sağlanması, atık yönetimi, yerel yollar, yerel ulaşım, yerel ısınma projeleri, yerel acil çağrı merkezleri kurma, okul öncesi eğitim, ilk ve orta öğretim yerleri

⁴² *Report on Functioning of Municipalities of the Republic of Kosovo*, s. 14.

⁴³ Law on Local Self Government, md.51-52.

⁴⁴ Kosova Cumhuriyeti Anayasası md.123/4.

⁴⁵ Law on Local Self Government, md.53.

⁴⁶ Law on Local Self Government, md.61.

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

temini ve bunların tescili, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitimi, ücretlerinin ödenmesi, insan haklarının korunması, ilk basamak halk sağlığı kurumları, anne-çocuk sağlığının korunması, yaşlılar evi açılması, sosyal hizmet görevlilerinin eğitimi ve ücretlerinin ödenmesi, konut temini, kamu sağlığının korunması, yerel küçük işletmelerin ruhsat işleri, yerel ulaşım ve taksi ruhsatlarının verilmesi, park yapımı, turizm, kültürel ve eğlence faaliyetleri, başka bir kuruma verilmeyen diğer görevler.⁴⁷ Eğitimle ilgili bütün seviyedeki görevlerin tamamı belediyelerin sorumluluğu altındadır. Eğitim kurumları, bir ülkenin kalkınma sanayisini temsil eder. Bu kurumlar, toplum için son derece değerli olan bilgi üretir. Kosova'da; 42 anaokulu, 998 ilkokul, 115 lise, 6 özel okul olmak üzere toplam 1.116 okul bulunmaktadır. 9 belediyede hiç anaokulu bulunmamaktadır. Ayrıca diğer bir önemli etken de, üniversite öncesi eğitimde, yeterli eğitim almış insan kaynakları reformuna gereksinim vardır. Sağlık alanında ise belediyeler birinci basamak sağlık hizmetini sağlamakla görevlidir. Belediyeler 26 Temel Aile Sağlık Merkezi, 122 Aile Sağlık Merkezi ve ile sağlık hizmetlerini sürdürmektedir. İkinci sağlık hizmetleri ise 5 hastane ve 2 bölge hastanesi ile sürdürülmektedir. Sağlık hizmetlerindeki kaliteyi artırmak belediyelerin görevi olmakla birlikte, çözümü sağlık alanında görevli diğer etkenleri de kapsamaktadır.⁴⁸

b- Merkezi Yönetimden Devredilen Görevler: Devredilen görevlerin mali kaynakları da aktarılmak üzere, merkezi hükümetten, belediyelere bazı görevler yasa ile verilebilir. Bunların başlıcaları şunlardır: Kadastro kayıtları, nüfus kayıt işlemleri, seçmen kayıtları, iş kayıtları ve ruhsatları, sosyal yardım paralarının dağıtımını (emekli aylıkları hariç), ormanların korunması vb.⁴⁹ Bununla birlikte genişletilmiş işlevlerin yerine getirilmesinde zorluklar görülmektedir. Kosova hükümetinin, bu görevlerin yerine getirilmesinde eksiklikleri belirlemesi üzerine, geri alma yetkisi bulunmaktadır.⁵⁰

c- Genişletilmiş Görevler: Belediyeler sağlık, eğitim, kültürel faaliyetler ve polis karakol amirlerinin seçiminde rol almak gibi bazı yetkilerini genişletebilirler. Merkezi yönetim, yurttaşlara eşit hizmet

⁴⁷ Law on Local Self Government, md.17.

⁴⁸ Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosova, 2013, s. 46.

⁴⁹ Law on Local Self Government, md.18.

⁵⁰ Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosova, 2013, s. 46.

HÜSEYİN KARA

götürülmesi, personel kabiliyeti ve eğitimi, hizmetlerin ruhsatlandırılması konularında genişletilmiş yetkiler üzerinde gözetim yetkisine sahiptir.⁵¹

Yalnızca Sırp azınlığın yaşadığı Kuzey Mitrovica, Gracanica ve Sturpçe bölgesindeki belediyelerin, ikinci basamak sağlık kurumlarının inşası, ruhsatlandırılması, görevlilerin eğitimi ve aylıklarının ödenmesi, üniversite eğitim kurumları açmak, görevlilerinin aylıklarını ödemek, Sırlara ait kültürel ve tarihsel alanların korunması konularında da görevleri bulunmaktadır.⁵² Diğer taraftan Sırp belediyeleri, siyasi sorunlar ve kapasite eksikliği nedenleriyle bu görevleri tam olarak yerine getirememektedir.⁵³

Su temini, kanalizasyon sisteminin inşası, atık yönetimi, toplu taşıma ve acil yardım hizmeti belediyelerin başlıca kamu hizmetleri arasındadır. Sayılan bu görevlerin yerine getirilmesinde belediyeler, değişik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.⁵⁴ Yerel kalkınmayı gerçekleştirecek, kamu ve özel iş ortaklıkları yeterince gelişmemiştir. Belediyelerin tamamı yerel kalkınma planına sahip değildir. Hepsi aynı oranda altyapı hizmetlerini (yol, su, elektrik vb.) yerine getirememektedir. Belediyeler, yerel ekonomik gelişmeyi sağlayacak, yeterli yönetsel kapasiteye ve profesyonel yapıya da sahip değildir. Merkezi hükümetten gelen kaynaklar, yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde yeterli değildir. Kötü hazırlanmış kent planları, ekonomik gelişmeyi olumsuz olarak etkilemektedir.⁵⁵ Ayrıca, hazırlanan kent planlarının uygulamasında da sorunlar bulunmaktadır. Bölge Kalkınma Ajansları bulunmamaktadır. Bölgesel ve kırsal gelişmeyi sağlamayı amaçlayan, Bölge Kalkınma Ajansı adını taşıyan bir STK bulunmaktadır.⁵⁶

Kosova'da belediye düzeyinde yönetimi güçlendirmeyi de kapsayacak şekilde, yerelleşme uygulamalarının sürdürülmesi gerekmektedir. Bütçe güçlüklerinin aşılması, belediye düzeyinde profesyonel yönetim eksikliğinin giderilmesi, merkezi düzeydeki bazı yetkilerin yerele devredilmesine karşı çıkışların aşılması gibi engellerin kaldırılması zorunluluktur. Yönetimsel işler ve bütçeleme çalışmalarını kapsayan karar alma süreçleri, bilgi bankalarının yetersizliği ve veriye

⁵¹ Law on Local Self Government, md.19.

⁵² Law on Local Self Government, md.20-22.

⁵³ Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosova, 2013, s. 46.

⁵⁴ Aynı yerde, s. 42.

⁵⁵ Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 25.

⁵⁶ The Association of Regional Development Agencies (ARDA), <http://www.arda-kosovo.eu/en/about-us/>, (18.12.2016).

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

dayalı planlama eksiklikleri nedeniyle zorluklarla karşı karşıyadır. Belediyeler, merkezi düzeyde tek elden hazırlanan yönetsel rehber ve kapasite kalkındırma geliştirmesine gereksinimi vardır. Yeni kurulan Sırp belediyeleri de bu sorunlarla karşı karşıyadır.⁵⁷ Bunun yanı sıra, kamu hizmetlerini yerine getirmekle görevli olan belediye iktisadi iştiraklerinin yönetimleri komisyonlar aracılığıyla sürdürüldüğünden, belediyeden bağımsız olan bu yapıların yönetimi verimli ve etkin bir biçimde sağlanamamaktadır.

2.1. Belediyelerin Mali Yapıları

Kosova Cumhuriyeti Anayasasına göre; belediyelerin, yasalara uygun şekilde kendi gelirlerini kararlaştırma, belirleme, toplama ve harcama ile merkezi hükümetten fonlar sağlamaya hakkı vardır.⁵⁸ Belediyenin mali yetkileri, Yerel Yönetimler Mali Yasası'nda belirtilmiştir. Belediyelerin başlıca gelirleri; kendi kaynaklarından gelen gelirler, işletim yardımları, merkezi yönetimin devrettiği görevler için aktarılan kaynaklar, genişletilmiş görevler için aktarılan kaynaklar, sıra dışı gelirler, Sırp Cumhuriyeti'nin aktardığı kaynaklar ve borçlanmalardır.⁵⁹

Belediyelerin kendi kaynaklarından sağladığı gelirler şunlardır: Belediye vergileri (Emlak vergisi, işyeri vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, yapı ruhsat vergisi, park yeri vergisi, av ruhsatı vergisi, vb.), ücretler, kullanım ücretleri, belediyenin sağladığı kamusal hizmetler için alınan ücretler, cezalar (trafik cezaları, belediye yasaklarının ihlali cezaları vb.), kiralar, belediyenin mallarının satışından elde edilen gelirler, belediye girişimlerinden elde edilen gelirler, belediye tarafından sağlanan eğitim ve sağlık hizmetleri karşılığında alınan ücretler, dış ülkelerden, STK'lardan, ulusal ve uluslararası kuruluşlardan alınan yardımlar ile banka gelirleridir.⁶⁰

Kosova Cumhuriyeti Anayasasına göre, belediyelerin genişletilmiş ve yasalara göre devredilmiş öz yetkileri vardır. Yetkileri devreden devlet otoritesi, devretme giderlerini de karşılar.⁶¹ Buna bağlı olarak, merkezi hükümetin yapılması için belediyelere devrettiği görevleri yerine getirecek

⁵⁷ *Kosovo Country Study Guide*, International Business Publications, USA 2016, s. 196.

⁵⁸ Kosova Cumhuriyeti Anayasası md.124/5.

⁵⁹ Law on Local Government Finance, md.7,

http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L049_en.pdf, (13.02.2016).

⁶⁰ Law on Local Government Finance, md.8-15.

⁶¹ Kosova Cumhuriyeti Anayasası md.124/3.

HÜSEYİN KARA

mali kaynaklar, Kosova Cumhuriyeti genel bütçesinden ilgili bakanlıklar aracılığıyla belediyelere aktarılır. Aynı biçimde, belediyelere devredilen genişletilmiş görevlerin yerine getirilmesi için, genel bütçeden ilgili belediyelere kaynak aktarımı yapılır.⁶² Belediye bütçe kalemleri; ücretler ve aylıklar, mal ve hizmetler ile sermaye harcamalarından oluşur.⁶³

Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesinden sonra, yerelleşme politikaları konusunda uluslararası toplumun desteğine karşılık, yerel yönetim hala zayıf durumdadır. İlk olarak Kuzey Avrupa'da kullanılan ve sonrasında bütün dünyaya yayılan yönetim kavramı, yönetim kavramından daha geniş kapsamlı olarak; insan hakları, özgürlükler, etkinlik, katılımcılık, saydamlık ve hukukun üstünlüğü kavramlarını da içermektedir.⁶⁴ Avrupa Komisyonununun 2001 yılında yayınladığı Beyaz Kitapta ise Yönetişim Anlayışı; "Avrupa ölçeğinde iktidarın kullanımına ilişkin olarak açıklık, katılım, hesap verirlilik, etkililik ve tutarlılık ilkeleri bağlamında belirlenen kurallar, süreçler ve davranışlar" olarak⁶⁵ tanımlanmıştır. Kosova'da merkezi hükümete finansal ve teknik olarak bağlı olunması, uluslararası kuruluşların teknik desteği, yerel düzeyde yönetişimin gücünü ve otoritesini zayıflatmıştır. Merkezi hükümete finansal açıdan aşırı bağımlılık, yetki ve sorumlulukları kapsayan yasal çerçevelerin değişmesi, devlet, yerel yönetimler ve bunlara bağlı kurumların yurttaşlar ile arasında kurduğu bağları ilerletmesini engellemiştir.⁶⁶ Diğer taraftan Kosova'da, yerel yönetimlerde, yönetim tecrübesinin eksikliği de büyük ölçüde hissedilmektedir. Yönetim tecrübesine sahip olan yöneticilerin sayısı yetersizdir. Ayrıca belediyeler, kapasite bakımından yeterli oranda gelişmemiştir. Mali açıdan merkezi hükümete bağımlılığın yüksek olması nedeniyle, daha ileri düzeyde de bir gelişme sağlanamamıştır.⁶⁷ Ayrıca bu durum nedeniyle yasal düzenlemelerin uygulanmasında büyük boşluklar ortaya çıkmaktadır⁶⁸. Seçim sistemi, yurttaşların gereksinimlerini yeterince yansıtmak ölçüde değildir. Güçlerin dağıtılması, siyasi sistem nedeniyle

⁶² Law on Local Government Finance, md. 26-27.

⁶³ Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosova, 2013, s. 35.

⁶⁴ Ebru Canıkalp ve İler Ünükaptan, "Hiyerarşik Düzendeki Heterarşik Düzene: Yönetişim Kavramı ve Yönetişim Teorileri", *Tisk Akademi*, C. II, 2015, s. 251.

⁶⁵ Yeşeren Eliçin, "Avrupa Birliği'nde Yönetişim", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz 2011, C. 10, S. 38, 2011, s. 48.

⁶⁶ İlire Agimi, "Decentralisation in Kosovo: Challenges of Reforming the Local Level", *Research on South Eastern Europe Papers*, John S. Latsis Public Benefit Foundation, Liechtenstein 2014, s. 5.

⁶⁷ Reshat Nurboja, *a.g.m.*, s. 97.

⁶⁸ Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 8.

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

açık değildir. Yerel seçimlerde, bir parti kesin üstünlük sağladığı halde, seçim sisteminden dolayı belediye meclisinde çoğunluğu sağlayamadığı görülebilir.⁶⁹ Bu durum, belediye yönetimini de olumsuz olarak etkilemektedir.⁷⁰ Sayılan bu olumsuz gelişmeler Kosova’da, yerelleşme ve yönetim konusundaki ilerlemeleri engellemiştir.

Güçlü ve verimli yerel yönetimlere sahip olabilmenin ve yerel yönetimlerin hizmet kalitesini artırmanın, yönetim performansını geliştirmenin yolu ancak yerel kalkınmaya önem vermekle sağlanabilir. Mali kaynakların yetersizliği nedeniyle birçok belediye, kaliteli hizmet sunamamaktadır. Bunun başlıca nedenleri yerel ekonomik kalkınmanın yetersizliği, olumsuz iş iklimi, hukukun üstünlüğü ilkesine uyulmaması, yolsuzluk ve ekonomik koşullardaki olumsuzluklardır.⁷¹ Yeni bağımsızlığını kazanan ülkelerde görülen ekonomik kaynakların yetersizliği, yolsuzluk ve yoksulluk ile hukukun üstünlüğü ilkesinin yönetimde ve yöneticilerde göz ardı edilmesi sorunları Kosova’nın da temel sorunları olarak göze çarpmaktadır.

2.2. Belediyelerin Denetimi

Belediyelerin, görev ve sorumluluklarının yerine getirilip, getirilmediğinin denetlenmesinden Yerel Yönetimler Bakanlığı birinci derecede sorumludur.⁷² Kosova’da belediyelerin, iç ve dış denetimi olmak üzere iki tür denetimi vardır. İç Denetim; belediye meclisi içerisinde oluşturulacak bir komisyon veya Belediye Başkanının, belediyeye bağlı müdürlükleri denetlemesi ile yerine getirilir.⁷³ Dış Denetim ise yasayla belirtilen bir merkezi otorite tarafından, yılda en az bir defa olmak üzere yerine getirilir. Denetim sonuçları kamuoyuna açıklanır.⁷⁴ Denetim otoritesinin belediyenin bütün belgelerini ve faaliyetlerini inceleme ile birimlerini ziyaret etme yetkisi bulunur. Denetim, yasallık açısından inceleme ile sınırlıdır.⁷⁵ Anayasaya göre de; kendi yetki alanlarıyla ilgili

⁶⁹ Kosova Yerel Seçimler Yasası’na göre, belediye meclisinin oluşturulması her siyasi partinin aldığı oy oranına göre, meclisteki sandalyeler birer birer dağıtılarak yapılır. Law on Local Government Elections Kosovo, md. 8/1.

⁷⁰ Reshat Nurboja, *a.g.m.*, s. 97.

⁷¹ Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 24.

⁷² Shal ve Shala, *a.g.m.*, s. 76.

⁷³ Aynı yerde.

⁷⁴ Law on Local Self Government, md.26-27.

⁷⁵ Law on Local Self Government, md.78-79.

HÜSEYİN KARA

belediye kararlarının merkezi otoriteler tarafından idari gözden geçirilmesi, Kosova Cumhuriyeti Anayasası ve yasalara uygunluğun sağlanması ile sınırlıdır.⁷⁶

Yerel Yönetimler Yasası belediyelere geniş bir özerklik vermesiyle birlikte, belediyelerin işlevlerinin denetlenmesinde iki denetim mekanizmasını da birlikte kabul etmiştir. Belediyelerin çalışmaları Yerel Yönetimler Bakanlığı ve ilgili bakanlıklar tarafından denetlendiği gibi, aynı zamanda yasa ile kabul edilen halk girişimi gibi yasal denetim mekanizmaları tarafından da denetlenmektedir. Merkezi ve yerel birimler arasındaki işbirliği başlıca üç ilke çerçevesinde gerçekleşir: Anayasa ve hukuksallığa mutlak saygı, belediyelerin hizmetleri ve sorumlulukları yerine getirmesi için eğitilmesi ve güçlendirilmesi, yurttaş özgürlüklerinin ve insan haklarının korunmasının sağlanmasıdır.⁷⁷

Belediyeler, geniş ölçüde özerkliğe sahip olmakla birlikte, merkezi otoritelerin belediyelerin görevlerini yerine getirmesi üzerinde yasallık denetimi yapma yetkileri bulunmaktadır. Belediyelerin denetimleri, özerkliklerini ihlal etmeyecek şekilde, yasalara ve Avrupa Yerel Yönetimler Kentsel Şartı'na uygun olarak yapılmak zorundadır.⁷⁸ Diğer taraftan kurumsal geleneğin yeterince gelişmemesi nedeniyle, belediyelerin çalışmalarına siyasi partilerin müdahalesi daha kolaydır. Belediye başkanı, hem kendisini aday gösteren birimlere (Entite) hem de kendisini seçen halka karşı hesap verme durumundadır. Bununla birlikte, belediye başkanının halka hesap verme sorumluluğu çok zayıftır.⁷⁹ Halk tarafından dile getirilen sorunlara karşı düzenlenen toplantılar, yalnızca bir formalitenin yerine getirilmesini kapsamakta, ilerleyen süreçte alınan kararlar takip edilmemektedir. Belediye başkanının görev döneminde yapmak zorunda olduğu işler ile ilgili olarak hesap verebilirliğinin gerçek adresi, başkanın aday olduğu partidir. Bununla birlikte çoğu zaman belediye başkanları, partilerin çeşitli birimlerinin başkanlarından seçilirler. Bu durum, parti içi hesap verebilirliği de azaltmaktadır.⁸⁰

⁷⁶ Kosova Cumhuriyeti Anayasası md.124/7.

⁷⁷ Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosova, 2013, s. 16.

⁷⁸ Shala ve Shala, *a.g.m.*, s. 79.

⁷⁹ Aynı yerde, s. 77.

⁸⁰ Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 11.

2.3. Belediyelerde Halkın Karar Alma Süreçlerine Katılımı

Karar alma süreçlerine halk katılımı, yurttaşların dilek ve gereksinimlerini iletmeleri, yerel politika ve planların hazırlanmasında yerel yönetimlerle işbirliği içerisinde olma, uygulama süreçlerini izleme ile görüş ve çözüm önerilerini sunmayı kapsar.⁸¹ Bu bağlamda demokratik ve hesap verebilir bir yerel yönetimde, açıklık ve hesap verebilirlik başlıca iki temel ilkedir. Açıklık ve hesap verebilirlik aynı zamanda, yerel düzeyde demokrasinin yerleştirilmesine de etki etmekte, seçilmiş yöneticilerle halk arasında da güçlü bir bağ kurmaktadır.⁸² Kosova Cumhuriyeti Anayasasına göre yerel özyönetim temel birimi olan belediyeler, ileri derecede yerel özyönetim hakkına sahiptirler ve belediye organlarının karar alma süreçlerine tüm halkın etkin katılımını teşvik eder ve sağlarlar.⁸³ Buna bağlı olarak bütün belediye birimleri, halka karşı açık olmak zorundadır. Halk, yasalarla gösterildiği biçimde belediyelerin faaliyetlerine katılabilirler.⁸⁴ Halk, halk girişimi ve referandum yolu ile belediyelerde karar alma süreçlerine katılabilir. Yasada yerel yönetimlere katılım mekanizmaları; “*yerel seçimler, referandum, dilekçe verme, halk girişimi, tavsiye komiteleri, köy ve belde konseyleri ile halk toplantıları*” olarak sayılmıştır.⁸⁵

Kosova Cumhuriyeti’nde her belediye başkanı yılda en az 2 defa olmak üzere, belediye sınırları içerisinde yaşayan bütün bireylerin ve kuruluşların katılımıyla toplantı yapmak zorundadır. Bu toplantılarda belediye başkanı, belediyede yaptıkları ve yapamadıkları ile ilgili olarak kendi raporunu sunar, soruları yanıtlar. Toplantının birisi ilk 6 aylık dönemde düzenlenir. Ayrıca bütün belediyeler halkı yakından ilgilendiren plan ve programlar hakkında bilgilendirme yapar. Belediye meclisi, yasal düzenlemeler, yürütme ve yönetsel müdürlüklerin çalışmalarında daha çok şeffaflık sağlayacak, halkın karar alma sürecine katılımını artıracak ve belgelere ulaşımını kolaylaştıracak düzenlemeleri yapabilir. Herkes, gizlilik dereceli olmadıkça bütün belgelere ulaşma hakkına sahiptir. Her birey ve kurum, belediyenin yetkileri ve sorumlulukları ile ilgili olarak Belediye Meclisine dilekçe verme hakkına sahiptir.⁸⁶ Diğer taraftan, belediye

⁸¹ Munier Nolberto, *Introduction to Sustainability, Road to a Better Future*, Published by Springer, The Netherlands 2005, s. 22.

⁸² Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 16.

⁸³ Kosova Cumhuriyeti Anayasası md.124/1.

⁸⁴ Law on Local Self Government, md.4.

⁸⁵ Law on Local Self Government, md.70-71.

⁸⁶ Law on Local Self Government, md.68-69.

HÜSEYİN KARA

başkanları uygulamada yasal sınırlar ve çerçeve içerisinde kalmakta, herkesin faydasına olacak şekilde yeni model arayışlarına girmemektedir. Bilgilendirme toplantılarına katılım, her geçen gün azalmakta, yalnızca yasal bir zorunluluk olarak sürdürülmektedir.⁸⁷

Halkın karar alma süreçlerine katılımının diğer bir yolu ise Halk Girişimidir. Belediye seçim bölgesindeki kayıtlı seçmenlerin %15'inin imzasıyla yurttaşlar, belediyenin yetkileri ve yasal düzenlemeleri konusunda belediye meclis başkanına kendi önerilerini verebilirler. Belediye meclisi kendisine sunulan bu teklifleri 60 gün içerisinde görüşüp karara bağlamak zorundadır. Ayrıca, belediye meclisinin aldığı bir karar halk tarafından, kararın alındığı tarihten başlayarak 30 gün içerisinde, belediye seçim bölgesi içerisindeki seçmenlerin %10'unun imzalı önerisiyle referanduma götürülmesi belediye meclisinden istenebilir. Belediye meclisi bu öneriyi 30 gün içerisinde sonuçlandırmak zorundadır. Belediye seçim bölgesindeki seçmenlerin %20'sinin imzalı önerisiyle, belediye başkanının azli istenebilir. Belediye meclisi bu öneriye mutlak çoğunlukla karar verir. Belediye meclisi, halkın karar alma süreçlerine katılımını sağlamak için, halkın ve sivil toplum kuruluşu (STK) üyelerinin katılımıyla Danışma Komiteleri oluşturabilir. Danışma Komiteleri belediye meclisinin çalışmaları ile ilgili olarak önerilerde bulunabilir ve araştırmalar yapabilir.⁸⁸

Oluşturulan denetim mekanizmalarına karşılık, yerel yönetimler üzerindeki eksikliklerden en önemlisi, yerel yönetimlerde güçlü bir denetim sisteminin olmamasıdır. STK'lar, yerel düzeyde yeterince desteklenmemektedir. Diğer taraftan, yerel kaynakların kısıtlı olmasına karşılık, yerel düzeyde yolsuzluk oranı oldukça yüksektir.⁸⁹

Kosova Yerel Yönetimler Yasası ile halkın yönetime katılması yönünde önemli araçlar geliştirilmesine karşılık, uygulamada bu araçların çok fazla etkin ve işlevsel olmadıkları görülmektedir. Belediye başkanlarının bu araçları kullanarak, yerel yönetimi ve yerel kalkınma planlarını güçlendirici, iletişimi artırıcı çalışmalar geliştirmesi yönündeki uygulamalar yetersizdir. Aynı zamanda, halkın da bu komitelere katılarak görüş bildirme, öneri sunma, bunları hayata geçirme, karar alma süreçlerine katılma yönündeki istekleri de tam olarak gelişmemiştir.⁹⁰ Kosova

⁸⁷ Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 15.

⁸⁸ Law on Local Self Government, md.72-73.

⁸⁹ Reshat Nurboja, *a.g.m.*, s. 97.

⁹⁰ Aynı yerde, s. 15.

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

örneğinde de görüldüğü gibi, demokrasinin bir ülkede yerleşmesi yolunda yönetişimin hayata geçirilmesi yönündeki bütün yasal düzenlemelere karşılık, yerel yönetimlerde uygulamadaki gelişmeler yeterli değildir. Uluslararası misyonların etkisiyle oluşturulan danışma toplantıları da eskisi gibi halkın ilgisini çekmemekte ve verimli olamamaktadır. Yasal düzenlemelerle birlikte, ortak siyasal kültürün ve demokrasi anlayışının da yerleşmesi gereklidir.

3. Avrupa Birliği'ne Katılım Sürecinde Kosova

Kosova'da 2010 yılında Avrupa Katılım Bakanlığı kurulmuştur. Avrupa ile bütünleşme, Kosova için ulusal bir öncelik ve kurumsal başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Kosova'nın geleceğinin AB içerisinde yer aldığı düşünülerek AB'ye katılım sürecinin, halkın yaşam koşullarının iyileştirilmesini, ekonomik ve bölgesel bütünleşmenin sağlanmasını ve Kosova'yı Avrupa'ya daha yakınlaştıracığı düşünülmektedir.⁹¹ AB ile Kosova arasında İstikrar ve Katılım Ortaklığı Anlaşması -Stabilization and Association Agreement (SAA)- 10 Ekim 2015 tarihinde imzalanmıştır. Anlaşma, AB'nin kalbi sayılabilecek temel demokratik ilkeler ve unsurlar üzerine odaklanmıştır. Anlaşma ayrıca, serbest ticaret bölgesi oluşturulması ve Avrupa ölçütlerine ulaşma, rekabet, devlet yardımı ve fikri haklar konularını da kapsamaktadır. Anlaşmada, Avrupa ölçütlerine ulaşmak için yapılan reformların uygulanmasına da katkı yapılacağı kabul edilmiştir. Diğer taraftan anlaşmada eğitim, istihdam, enerji, çevre, adalet ve iç işleri konularında da işbirliği ve siyasi diyalog da yer almıştır.⁹²

2014 yılında Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Kosova İlerleme Raporu'nda, merkezi ve yerel düzeyde stratejik planlama, elde edilen veriler çerçevesinde planlama ve bütçelendirme çalışmaları, siyasi koordinasyon ve ekonomik etkiler değerlendirmesi üzerinde odaklanılması gerekliliği belirtilmiştir. Diğer taraftan, kamu hizmetleri ve insan kaynakları yönetiminde, hem merkezi hem de yerel düzeyde siyasal müdahalelerin sürdüğü vurgulanarak, yolsuzluğun önlenmesi ve kamu hizmetlerinde dürüstlüğün sağlanması için kamu görevlilerinin eğitilmesinin önemi

⁹¹ Ministry of European Integration, <http://www.mei-ks.net/en/ministry>, (12.05.2016).

⁹² Stabilisation and Association Agreement, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/10/27-kosovo-eu-stabilisation-association-agreement/>, (12.05.2016).

HÜSEYİN KARA

belirtilmiştir.⁹³ 2015 yılı İlerleme Raporu'nda ise; yerel yönetimlerin kapasitelerini geliştirme çalışmalarını sürdürdüğü, Yerel Yönetimler Yasası'nın uygulanmasında uyumun sağlandığı belirtilmiştir. Sırp azınlıkla ilgili olarak, güneyde ve kuzeyde bulunan Sırp belediyeleri, Kosova yasaları çerçevesinde bütçelerini hazırlamıştır. Güney Sırp belediyeleri tarımsal işbirliği çalışmalarında yer aldığı halde, kuzeyde bulunan Sırp belediyeleri bu işbirliğini boykot etmiştir.⁹⁴ İlerleme Raporu'nda belirtilen diğer bir konu ise mülteciler sorunudur. Merkezi ve yerel düzeydeki otoriteler, Kosova'dan ayrılmak zorunda kalan mülteciler ile evlerini terk edip yer değiştirmiş (Internally Displaced Persons –IDP) olanların geri dönmesi ve yeniden uyumu konusunda yeterli çalışmayı göstermemektedir. Ev, işyeri ve tarım arazilerinin yasadışı olarak işgal edilmesi, geri dönüşleri zorlaştırmaktadır.⁹⁵

AB ile birleşme sürecinde, yerel yönetimlerin insan hakları, azınlık haklarının korunması, resmi dillerin kullanımı, sosyal yardım ile yolsuzluğun önlenmesi gibi alanlarda sorumlulukları bulunur. Bu nedenle yerel yönetimlerin merkezden desteklenmeye gereksinimleri vardır. Kosova'nın AB ile bütünleşme süreci ve sorumlulukları, Ahtisari Planı'nda da belirtildiği gibi; demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, AB müktesabatının kabulü ile ekonomik ve sosyal kalkınmayı içermektedir.⁹⁶

AB'ye üye olma yolunda uluslararası kuruluşlar ile de ilişkilerini geliştirmekte olan Kosova, ekonomik kaynaklarının yetersizliği dolayısıyla dışardan aldığı yardımlarla, özel ve kamu ortaklıklarını geliştirmeye çalışmaktadır. Ancak gelinen süreçte yeterli ilerleme sağlayamamıştır.

Sonuç

Genç bir cumhuriyet olan Kosova'da yerel yönetimlerin dizayn edilmesi, başta Avrupa Yerel Yönetimler Kentsel Şartı olmak üzere diğer uluslararası anlaşma ve şartlara bağlı olarak oluşturulmaktadır. Bununla

⁹³ European Commission, 2014 Kosovo Progress Report, <https://mapl.rks-gov.net/getattachment/b2fa41bd-ac7b-45e7-8cd8-1fe08ca4f6e2/Kosovo-2014-Progress-Report.aspx>, s. 9-10, (16.05.2016).

⁹⁴ European Commission, 2014 Kosovo Progress Report, <https://mapl.rks-gov.net/getattachment/5f36573c-bb6e-4caf-9974-e12b1e2db841/Kosovo-2015-Report.aspx>, s.9, (16.05.2016).

⁹⁵ Aynı yerde, s. 27.

⁹⁶ Besnik Tahiri, *a.g.e.*, s. 20.

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

birlikte ülkenin genel yönetiminde görülen eksiklikler yerel yönetimlerde de görülmektedir. Uluslararası anlaşma, şart ve taahhütlerin kabul edilmesi tek başına yönetimin iyileştirilmesi için yeterli olamamaktadır.

2008 yılında bağımsızlığını ilan eden Kosova Cumhuriyeti, Sırbistan ile olan sorunlarını çözümlenebilmiş değildir. Kosova'nın Sırbistan tarafından tanınmaması ve BM üyesi olamaması nedeniyle,⁹⁷ başta ulaştırma olmak üzere enerji, ekonomi ve ulaşım alanlarında sorunların yaşanmasına yol açmakta, ülkenin modernleşmesinde hızlı bir ilerleme sağlanamamaktadır. Yerel kalkınmayı gerçekleştirilmesinde, kamu ve özel iş ortaklıklarının yeterince gelişme kazanamadığı görülmektedir. Belediyelerde, yerel ekonomik gelişmeyi sağlayacak, yeterli yönetsel kapasite ve profesyonel yapı hayata geçirilememiştir. Merkezi hükümetten gelen kaynaklar, yerel hizmetlerin yerine getirilmesinde yeterli değildir. Kent planlarının kent sorunlarını ve çözümlerini de içerecek şekilde kapsamlı olarak hazırlanmaması, ekonomik gelişmeyi de olumsuz etkilemektedir. Genç Kosova Cumhuriyeti'nde yerel yönetimlerin mali açıdan sorunları yüksek oranda olup, ülkede uluslararası kuruluşların ve AB fonlarından alınan yardımlarla yerel yönetimlerin sorunları çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Kosova'da belediyelerin, yerine getirdiği klasik beledi hizmetlerin yanı sıra; ilköğretimde eğitimin sağlanması, okul öncesi eğitim, ilk ve orta öğretim yerleri temini ve bunların tescili, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin eğitimi, ücretlerinin ödenmesi, kadastro kayıtları, nüfus kayıt işlemleri, seçmen kayıtlarının tutulması vb. hizmetlerin yerine getirilmesinde de görevlerinin bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte sayılan görevlerin yerine getirilmesinde, ekonomik imkânsızlıklar nedeniyle zorluklarla karşılaşmaktadır. Merkezi hükümete ekonomik açıdan aşırı bağıllık, yetki ve sorumlulukları kapsayan yasal çerçevelerin değişmesi, devlet, yerel yönetimler ve bunlara bağlı kurumların halk ile arasında kurduğu bağları ilerletmesini engellemektedir. Eğitim ve sağlık gibi hayati önemdeki görevlerin merkezi düzeyde desteklenmesi veya yerel düzeyde sağlanacak yeniden yapılandırılmayla ilgili kurum veya kuruluşlara devredilmesi gereklidir.

⁹⁷ Kosova, BM Güvenlik Konseyi daimi üyeleri olan Rusya Federasyonu ile Çin Halk Cumhuriyeti'nin vetosu ve BM Genel Kurulu'nda gerekli olan 2/3 oranındaki kabul oyunu alamaması nedeniyle BM üyesi olamamaktadır.

HÜSEYİN KARA

Kosova Parlamentosu'nda ve yerel yönetimlerin meclislerinde azınlıklara belirli kontenjanlar ayrılmakta ve azınlıkların haklarını koruyacak, Azınlık Komiteleri kurulmaktadır. Halk yerel yönetimlerde dilekçe hakkı, halk girişimi, referandum, belediye başkanının azlini isteme, STK'ların katılımıyla Danışma Komitelerine katılma yollarıyla, yönetime katılabilmektedir. Kosova Cumhuriyeti'nde yerel yönetimlerde hesap verebilirliği, şeffaflığı ve yönetime katılmayı yerleştirmenin diğer bir yolu ise yılda 2 defa düzenlenme zorunluluğu bulunan belediye başkanının kendi raporunu sunduğu, soruları yanıtladığı toplantılardır. Ancak ülkede siyasal kültürün yeterince gelişmemesi nedeniyle, yönetime katılım yolları yeterince verimli olamamaktadır. Yerel yöneticilerin hesap vermesi ve açıklığın sağlanması yolundaki bir mekanizma olan halk toplantıları hiç yapılmamakta veya verimli olamamaktadır. Halkın yönetime katılım yolundaki mekanizmaların işler hale getirilmesi, yapılacak bilgilendirme toplantıları, eğitim çalışmaları ve panel, sempozyum, konferans gibi araçlarla halka benimsetilmesi, öğretilmesi işbirlikçi ve çoğulcu bir demokrasi anlayışı için gereklidir.

Belediyelerin siyasi baskılara açık olması, verimli denetim sisteminin kurulamaması, yerel yönetimlerde görülen diğer bir eksikliklerdir. Kosova'da yerel yönetimlerde güçlü başkan, zayıf meclis sisteminin benimsenmesi, belediye başkanının yetkilerinin denetimsizliği, belediyenin tüm yöneticilerini liyakate bakılmaksızın başkan tarafından başına atanması, keyfiliklere ve yönetimde verimsizliğe yol açmaktadır. Bu nedenle, belediye başkanının yetkilerinin belediye meclisince denetlenebilmesi, yönetimde şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlama yolunda düzenlemelere gereksinim bulunmaktadır. Ancak hesap verebilir, şeffaf ve verimli yerel yönetimler halka daha iyi hizmet sunabilirler.

Kosova'nın uluslararası alanda tanınması ve yeterli desteği almasında tarihi bağlarının bulunduğu Türkiye'nin desteğini artırması gereklidir. Kosova'nın, Türkiye'nin ekonomik ve siyasi desteğini alma yolundaki çalışmalar ve programlar sürdürülmelidir. Kosova'da, "*Kamu Yönetimi Bakanlığı'ndaki insan kaynakları eğitiminin güçlendirilmesi ve işbirliğinin geliştirilmesinin sağlanması, akademik programlar alanında deneyimlerin paylaşılması, araştırma ve ortak yayınların yapılması gibi alanlarda*" işbirliğinin teşvik edilmesi amacıyla Kosova Kamu Yönetimi Enstitüsü-İKAP ile Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü arasında

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

2013 yılında işbirliği protokolü imzalanmıştır.⁹⁸ Aynı düşünceyle, Kosova üniversiteleri ile Türk üniversiteleri arasında karşılıklı eğitim program ve projeleri geliştirilmelidir. Kosova ve Türkiye arasındaki kardeş belediye uygulamaları hem ekonomik destek ve yardımları hem de yönetim bilgi ve tecrübe paylaşımını içererek devam ettirilmelidir.

Son söz olarak Kosova, Balkanlarda geniş bir Türk soydaş topluluğunun yaşadığı bir ülkedir. Kosova ile olan siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler artırılarak sürdürülmelidir.

KAYNAKÇA

AGİMİ, İlire, “Decentralisation in Kosovo: Challenges of Reforming the Local Level”, *Research on South Eastern Europe Papers*, John S. Latsis Public Benefit Foundation, Liechtenstein 2014.

CANIKALP, Ebru, ÜNLÜKAPLAN, İlter, “Hiyerarşik Düzendeki Heterarşik Düzene: Yönetişim Kavramı ve Yönetişim Teorileri”, *Tisk Akademi*, C. II, 2015, s. 250-269.

CRAMPTON, R. J., *İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Balkanlar*, (Çev. Emel KURT), Yayınodası Yayınları, İstanbul 2007.

EMİN, Nedim, *Kosova Siyaseti Anlama Kılavuzu*, SETA Yayınları, İstanbul 2014.

ELİÇİN, Yeşeren, “Avrupa Birliği'nde Yönetişim”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 10, S. 38, Güz 2011, s. 44-60.

FAZLIU, Ramiz, “From the Power of Local Authorities to Local Self-Government in Kosovo”, *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, Vol. 4, N. 1, S. 2, MCSER Publishing, Rome-Italy, April 2015, pp. 145-149.

⁹⁸ Türkiye İle Kamu Yönetimi İşbirliği Artırılacak, <http://www.kdtp.org/turkiye-ile-kamu-yonetimi-isbirligi-artirilacak/>, (18.12.2016).

HÜSEYİN KARA

KARAKILÇIK, Yusuf, *Yeni Yerel ve Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler, Yeni Yerinden Yönetim Uygulamaları-Tartışmalar-Yaklaşımlar*, Seçkin Yayınevi, Ankara 2015.

Kosovo Country Study Guide, International Business Publications, USA, 2016.

NOLBERTO, Munier, *Introduction to Sustainability, Road to a Better Future*, Published by Springer, The Netherlands 2005.

NURBOJA, Reshat, “Local Government, Decentralization and the Public Administration in Kosovo-Challenges”, *The 2015 WEI International Academic Conference Proceedings*, Prague, Czech Republic 2015, pp. 94-98.

Report on Functioning of Municipalities of the Republic of Kosovo, Ministry of Local Government Administration, Prishtina 2013.

ORTAÇ, Serdar, *Kosova Ülke Raporu*, T.C. Başbakanlık İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi Yayını, 2010.

SHALA, Mervete, SHALA, Skender, “Supervision and Control of Local Governance in the Republic of Kosovo”, *European Journal of Interdisciplinary Studies*, Vol. 4, Nr. 1, Jan-Apr. 2016, pp.74-84.

SİPAHİOĞLU, Bahtiyar, *Dünden Bugüne Balkanlar*, Akademi Matbaacılık, İstanbul 2010.

TAHİRİ, Besnik, *The Municipal Mayor, A Representative or A Dominant Role?* Friedrich-Ebert-Stiftung, Prishtina 2012.

The World Bank Group in Kosovo, Country Snapshot, The World Bank Country Office in Kosovo, Prishtina 2015.

İnternet Kaynakları

CIA World Factbook, Kosovo, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/kv.html> (16.05.2016).

KOSOVA YEREL YÖNETİMLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Countries That Have Recognised Kosovo As An Independent State, <http://www.beinkosovo.com/en/countries-that-have-recognized-kosovo-as-an-independent-state>, (14.12.2016).

European Commission, 2014 Kosovo Progress Report, <https://mapl.rks-gov.net/getattachment/b2fa41bd-ac7b-45e7-8cd8-1fe08ca4f6e2/Kosovo-2014-Progress-Report.aspx>, (16.05.2016).

European Commission, 2015 Kosovo Progress Report, <https://mapl.rks-gov.net/getattachment/5f36573c-bb6e-4caf-9974-e12b1e2db841/Kosovo-2015-Report.aspx>, (16.05.2016).

Kosova Cumhuriyeti Anayasası, <http://www.kushtetutakosoves.info/repository/docs/Kosova.Cumhuriyeti.Anayasasi.pdf> (03.01.2016).

Law on Local Elections in the Republic of Kosovo, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_en.pdf (03.03.2016).

Law on Local Government Finance, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L049_en.pdf (13.02.2016).

Law on Local Self Government, http://www.assembly-kosova.org/common/docs/ligjet/2008_03-L040_en.pdf (03.02.2016).

Law on Local Government Elections Kosovo, http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/2008_03-L072_en.pdf (03.04.2016).

Local Government and Decentralisation, <https://www.rks-gov.net/en-US/Republika/Pages/QeverisjaLokaleDecentralizimi.aspx>, (03.05.2016).

Ministry of European Integration, <http://www.mei-ks.net/en/ministry> (12.05.2016).

Ministry of Local Government Administration Kosovo, <https://mapl.rks-gov.net/Main-menu/Ministria/Organogrami.aspx>, (12.05.2016).

HÜSEYİN KARA

UNMIK Regulation 2000/45,
<http://www.unmikonline.org/regulations/2000/reg45-00.htm>, (17.12.2016).

Organization and Functioning of Local Self-Government in Kosova, (2013),
<https://mapl.rks-gov.net/getattachment/f45c3f27-2694-4d30-9de7-27b346c4afd6/Analysis---Organization-and-functioning-of-local-s.aspx>
(05.05.2016).

Security Council Resolutions, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/172/89/PDF/N9917289.pdf?OpenElement>, (17.08.2016).

Stabilisation and Association Agreement,
<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/10/27-kosovo-eu-stabilisation-association-agreement/> (12.05.2016).

The Association of Regional Development Agencies (ARDA),
<http://www.arda-kosovo.eu/en/about-us/>, (18.12.2016).

The World Bank, Data,
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>, (18.12.2016).

Türkiye İle Kamu Yönetimi İşbirliği Artırılacak,
<http://www.kdtp.org/turkiye-ile-kamu-yonetimi-isbirligi-artirilacak/>,
(18.12.2016).